

op eigen wicken verder te laten gaan, dan zou het punt van de afscheiding aan arbitrage worden onderworpen.

Dit plan werd op 24 december door het kabinet goedgekeurd en drie dagen later door de ministers Schermerhorn, Logemann en van Roijen en door van Mook voorgelegd aan de Britse premier Attlee, nadat er op advies van ambassadeur Michiels nog een wezenlijke wijziging in was aangebracht: de woorden 'na vijf-en-twintig jaren' (een in het Britse perspectief wel heel lange termijn) waren in de Britse tekst van de voorstellen¹ vervangen door de formulering: '*after a certain lapse of years*'.

Attlee vond het plan een redelijk uitgangspunt voor besprekingen met de voormannen van de Republiek. De afloop daarvan zou ook voor de Britten van veel belang zijn: Java en Sumatra vielen onder *hun* gezag en vooral *hun* troepen waren er ingezet. Hij stelde derhalve voor, en dit werd van Nederlandse zijde aanvaard, dat een hoge Britse diplomaat bij de besprekingen met de voormannen van de Republiek zou worden betrokken – dit werd de Britse ambassadeur te Moskou, Sir Archibald Clark Kerr, die de Russische hoofdstad verliet om zich via Londen naar Batavia te begeven.

Op al deze punten had van Mook veel bereikt. Maar er waren er meer. Helfrich en van Oyen werden teruggeroepen. Helfrich die in Nederland bevelhebber der zeestrijdkrachten bleef, werd in Indië vervangen door schout-bij-nacht A. S. Pinke en van Oyen werd als legercommandant opgevolgd door de man die op dat moment directeur was van de uit Australië overgekomen *Netherlands Forces Intelligence Service*, oftewel de *Nefis*, de kolonel van het Knil S. H. Spoor. In politiek opzicht zou Pinke, met Helfrich vergeleken, in van Mooks perspectief slechts in zoverre een verbetering blijken dat hij het gezag miste dat deze laatste in Indië bij talrijke Nederlanders en Indische Nederlanders bezat (Helfrich, die in Soekarno en Hatta slechts 'Japans geschoolde misdadigers' kon zien², zou overigens in zijn nieuwe functie van Mook danig kunnen tegenwerken) – Spoor daarentegen had, meende van Mook, op van Oyen bepaald veel vóór: hij was een bij uitstek inspirerende troepenaanvoerder, voorstander van de geleidelijke ontvoogding van Indonesië, voorstander óók van besprekingen met de Republiek. 'Regelrechte onderwerping', zo zou Spoor zich later in '46 uitdrukken, 'is niet meer van onze tijd.'³ In zijn omgeving evenwel bevonden zich talrijke, evenals hij uit het Knil af-

¹ Tekst: a.v., p. 460 e.v. ² Brief, 13 jan. 1946, van Helfrich aan de Booy, a.v., dl. III, p. 122. ³ Notulen, 17 nov. 1946, van de vergadering van de Commissie-Generaal met de departementshoofden, a.v., dl. VI, p. 292.